

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Valorizace vnosů při vypořádání společného jmění manželů - pravidla, judikatura a praktické dopady

Valorizace vnosů při vypořádání společného jmění manželů („SJM“) je důležitým aspektem spravedlivého rozdělení majetku po zániku manželství. V posledních letech přitom prošla pravidla pro praktickou aplikaci souvisejících ustanovení občanského zákoníku relativně turbulentním vývojem, a to v důsledku rozhodovací praxe Nejvyššího soudu a Ústavního soudu České republiky. Tento článek se proto zaměřuje na aktuální právní úpravu valorizace vnosů, její interpretaci v judikatuře vysokých soudů a praktické dopady pro manžele.

Co je vnos a proč je důležitý při vypořádání SJM?

Pojem vnos dle ustanovení § 742 odst. 1 písm. b) a c) zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku („OZ“) označuje situaci, kdy jeden z manželů použije prostředky ze svého výlučného majetku na majetek patřící do společného jmění,[\[1\]](#) nebo naopak využije společný majetek k financování svého výlučného majetku.[\[2\]](#) Jako příklad vnosu v kontextu SJM lze uvést následující situace (i) jeden z manželů použije finanční prostředky z dědictví či finanční prostředky nabyté před uzavřením manželství na rekonstrukci domu v SJM, (ii) jednomu z manželů rodiče darují podstatný obnos peněz, z něhož je částečně financováno pořízení domu manželů, který je součástí SJM nebo (ii) z prostředků SJM se splácí hypotéka na byt, který je ve výlučném vlastnictví jednoho z manželů. Při vypořádání SJM po rozvodu je zapotřebí tyto vnosy zohlednit, zejména pokud došlo k výraznému zhodnocení či znehodnocení věci, na kterou byly takové prostředky vynaloženy.[\[3\]](#)

Ve vztahu k vypořádání SJM po zániku manželství je pak důležité upozornit na pravidlo valorizace vnosů. Podle ustanovení § 742 odst. 2 OZ platí, že *„co ze společného majetku bylo vynaloženo na výhradní majetek manžela, stejně jako hodnota toho, co z výhradního majetku manžela bylo vynaloženo na společný majetek, se při vypořádání společného jmění započítává zvýšená nebo snížená podle toho, jak se ode dne vynaložení majetku do dne, kdy společné jmění bylo zúženo, zrušeno nebo zaniklo, zvýšila nebo snížila hodnota té součásti majetku, na niž byl náklad vynaložen.“*[\[4\]](#) Z čistě jazykového výkladu výše uvedeného ustanovení zjednodušeně vyplývá, že při vypořádání SJM se zohledňuje, jak se v přímém důsledku vnosu změnila hodnota věci, na niž byl vnos vynaložen, a to v období mezi okamžikem vnosu a zánikem manželství. To v principu znamená, že

pokud například jeden z manželů investoval do rekonstrukce společného domu částku 150.000,- Kč z daru od svých rodičů, která přímo vedla ke zvýšení hodnoty domu na dvojnásobek,^[5] při vypořádání SJM se hodnota jeho nároku, který je nezbytné vypořádat, zvýší rovněž o dvojnásobek, tj. na 300.000,- Kč.

Výše popsané pravidlo valorizace vnosu slouží k tomu, aby bylo vypořádání spravedlivé a odráželo reálnou hodnotu majetku, na který byl vnos vynaložen, a to v době zániku SJM, nikoliv jen původní nominální hodnotu vnosu. Ačkoliv je text zákona formulován poměrně jasně, komentářová literatura upozorňovala na několik problematických praktických aspektů, jejichž výklad nebyl zcela jednoznačný.^[6] Tyto otázky měla postupně sjednotit rozhodovací praxe soudů. V zásadě první ucelenější výklad však poskytl Nejvyšší soud až v relativně nedávném rozhodnutí sp. zn. 22 Cdo 1172/2022 ze dne 29. 7. 2022.

Sporná interpretace Nejvyššího soudu - podmínka předchozí dohody manželů

Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí sp. zn. 22 Cdo 1172/2022 ze dne 29. 7. 2022 interpretoval ustanovení § 742 odst. 2 OZ tak, že valorizace vnosů je možná pouze tehdy, pokud se na ní manželé předem dohodli. Nejvyšší soud argumentoval, že bez takové dohody by automatická valorizace mohla vést k nespravedlivým výsledkům, zejména pokud by jeden z manželů nesouhlasil s investicí nebo nebyl informován o jejím rozsahu. Nejvyšší soud se dále odvolával na to, že výchozí princip spočívající v nevalorizování vnosu *„odpovídá i běžným životním zkušenostem v poměrech společného jmění manželů, kdy manželé, kteří se dohodnou použít součást společného jmění ve prospěch výlučného majetku jednoho z nich, zpravidla v době uzavření dohody a vynaložení společného majetku neuvažují o tom, že by tato částka měla být nějakým způsobem kompenzována, nadto v rozsahu dokonce vyšším, než ve kterém byla vynaložena.“* Tento přístup měl za cíl chránit zájmy obou manželů a předcházet sporům o výši valorizace, kdy s textem zákona se Nejvyšší soud vypořádal tak, že jej označil za „nepravou, zakrytou mezeru v právu.“

Nejvyšší soud následně výše uvedené závěry mírně korigoval v usnesení sp. zn. 22 Cdo 1946/2023 ze dne 26. 7. 2023. Nejvyšší soud sice zopakoval, že podmínkou valorizace je dohoda manželů, současně však uvedl, že pokud by neprovedení valorizace s ohledem na okolnosti případu představovalo rozpor s dobrými mravy, nebo by vedlo ke krutosti, či bezohlednosti urážející obyčejné lidské citění, tyto okolnosti by bylo možné zohlednit v rámci rozhodnutí o disparitě podílů manželů na SJM. Je ovšem zřejmé, že pro aplikaci tohoto pravidla byl Nejvyšším soudem stanoven natolik vysoký práh, že dosažení valorizace vnosu v rámci rozhodnutí o disparitě podílů by tvořilo téměř nepoužívanou výjimku, která by při absenci dalšího vyjasnění našla své využití jen výjimečně.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 1946/2023 ze dne 26. 7. 2023 bylo následně přezkoumáno ze strany Ústavního soudu, který v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 23/24 ze dne 18. 9. 2024 označil právní názor Nejvyššího soudu za rozporný s textem zákona i záměrem zákonodárce. Ústavní soud zejména zdůraznil, že ustanovení § 742 odst. 2 OZ nestanoví podmínku předchozí dohody manželů pro aplikaci pravidel o valorizaci vnosů, a k valorizaci má proto docházet automaticky. Současně upozornil, že Nejvyšší soud překročil meze soudcovského dotváření práva tím, že obecné

pravidlo v jazykově zcela jasném ustanovení zákona vyložil jako výjimku. Ústavní soud proto napadená rozhodnutí zrušil pro rozpor s čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (právo na soudní ochranu) ve spojení s čl. 2 odst. 1 a čl. 95 odst. 1 Ústavy (dělba moci a vázanost soudce zákonem).

Praktické dopady pro manžele

S ohledem na výše uvedené je zřejmé, že Ústavní soud navrátil ustanovení § 742 odst. 2 OZ jeho jazykový význam a přiklonil se k automatické valorizaci vnosů. Nevyřešil ovšem sporné otázky daného ustanovení, na které dříve odkazovala odborná veřejnost. Nadále proto není zřejmé, jak budou řešeny komplikované případy, kdy nárůstu hodnoty věci, na kterou byl vnos vynaložen, dojde spolupůsobením mnoha faktorů. Současně nevymezil, zda se stejná pravidla uplatní i na obrácenou situaci investice ze SJM na výlučný majetek či situaci, kdy investici jeden z manželů provedl bez souhlasu druhého manžela. V praxi lze proto doporučit, aby manželé před uskutečněním vnosu uvážili zejména (i) pečlivou dokumentaci (faktury, smlouvy a další důkazy o vnosu) a/nebo (ii) uzavření dohody o vypořádání vnosů. Ačkoliv následování těchto doporučení není podmínkou valorizace, může pomoci předejít budoucím sporům, jelikož usnadní důkazní situaci v případě sporu o valorizaci vnosu.

Závěr

Valorizace vnosů při vypořádání SJM je důležitým nástrojem pro spravedlivé dělení majetku po rozvodu. Aktuální judikatura, zejména nálezy Ústavního soudu, zdůrazňuje automatickou aplikaci valorizace bez nutnosti předchozí dohody manželů. Pro zajištění spravedlivého a bezproblémového vypořádání však lze doporučit, aby manželé své investice do majetku řádně dokumentovali a je-li to možné, aby se na jejich případném vypořádání předem dohodli.

JUDr. Markéta Polendová,
advokátka

Bříza & Trubač, s.r.o., advokátní kancelář

Palladium Praha
Na Poříčí 1079/3a
110 00 Praha 1

Tel.: +420 777 601 114
e-mail: info@brizatrubac.cz

[1] Srov. § 742 odst. 1 písm. c) OZ,

[2] Srov. § 742 odst. 1 písm. b) OZ.

[3] Vizte § 742 odst. 2 OZ.

[4] Ibid.

[5] Pro zjednodušení na tomto místě nepracujeme se situací, kdy při nárůstu hodnoty domu spolupůsobil vývoj realitního trhu.

[6] Komentářová literatura konkrétně uváděla, že až praxe bude „muset vymezit základní přístupy zvláště při vědomí, že v praxi nemusí jít o jednu investici, ale o investic několik, v různém časovém období, a navíc i ze strany třetích osob. Půjde též o posouzení otázky, zda shodné principy budou platit pro investice z výhradního majetku do společného i ze společného do výhradního. Současně bude nutné najít řešení typových případů, zejména při: (i) použití prostředků k pořízení věci, (ii) použití prostředků do již existující součásti společného jmění nebo výhradního jmění, (iii) úspoře společného nebo výhradního jmění. Vedle složitých právních otázek se praxe bude nepochybně potýkat i s obtížemi skutkového charakteru zejména tam, kde půjde o investice v delším časovém období.“ Srov. KRÁLÍK, Michal. § 742 [Pravidla vypořádání SJM při rozhodování soudu]. In: PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kol. Občanský zákoník. 2. vydání (3. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2024, marg. č. 19.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Dvě kiwi denně: EU schválila první zdravotní tvrzení pro čerstvé ovoce](#)
- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)

- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)